V-dik évfolyam. 279-ik szám Kolozsvártt, csütörtök december 7 1871

Előfizetési feltételek:

Évre . . . . . 16 frt — kr.
Félévre . . . . 8 „ — „
Negyedévre . . . 4 „ — „
Havonként . . . 1 „ 60 „

A nyilttér 4-szer hasábozott sor ára 20 sorig 25 kr., 20 soron felül 20 kr.

Megjelenik minden nap, ünnep utáni napokat kivéve.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Monostortorcza a L. Bányai ház alatt.

MAGYAR POLGÁR.

POLITIKAI NAPILAP.

Hirdetési díjak.

Ötször hasábozott sor ára 6 kr
Bélyegdíj minden hirdetésnél 30 kr
Nagyobb hirdetéseknél külön kedvezményt is nyujt a kiadó-hivatal.

Fiók kiadó hivatalok:

Tordán: Retezár és Harmathnál.
Deésen: Krémer Sámuel.
Enyeden: Vokál János.
Szamosujvártt: Csausz testvérek.
Kolozsvártt: Stein J. és Demjén L.
M.-Vásárhelyt: Wittich Józsefnél.

KOLOZSVÁR, DECZEMBER 6.

Activitás vagy passivitás?

(M.) A román nemzet két politikai pártra szakadva, az activitás és passivitás elvét követi; az activisták élén a nagytudományu államférfiu Siágúna András g. keleti érsek tündököl; a passivisták vezére ismeretlen, Bariti Györgyöt mindazonáltal annak nevezhetjük. Elmondottuk véleményünket e politikákról, elmondottuk azt, hogy a passivitás czélra nem vezet és nem lehet arra hivatva, miszerint a román nemzeti jogok általa megvédelmeztethessenek; e politika ily körülmények között egy bizonyos neme a henyeségnek, mely megköti a nemzet kezét a cselekvésében, nem halad a korral, marad, és az előforduló körülmények nyakára dobnak terheket, miknek csak elviselésére de elháritására nem érzi magát hivatottnak.

Nem tagadhatjuk, hogy a passivitás politikáját követő románok száma nagy, de más részről tagadjuk, hogy e politika a nemzet politikája lenne; ott van vele szemben az activisták tábora, mely egy általában a magyarhoni románokat, az erdélyiek közül pedig a gör. keletieket magában foglalja, e párt oly tekintélyes, a tagok oly kitünők, hogy bátran elmondhatjuk, miszerint e tábort a román nemzetnek szine-java képezi. Ezen pártnak eljárása nemes. Azért, hogy a passivisták külön állást foglaltak el a politikai téren; azért mert véleményük nem egyezik meg azzal, a mit az activisták követnek, nem nyul rágalmakhoz, nem vádol senkit hazafiatlansággal, nem beszél a nemzet nevében és nem mondja azt, hogy hogyan csalják a népet, és idegen befolyás zsoldjába szegődtek; érvekkel küzdenek az activisták a legnagyobb politikai türelmességgel.

Nem igy a passivisták. Ők sarokba szoritva a legnemtelenebb rágalmakat szórják az ellenpártra vitatkozásuk nem tárgyilagos, a személyeskedés játsza benne a főszerepet és ez igy van mindig. Azt állitják ők az ellenpártnál, hogy az a nép közboldogsága megrontására törekszik, áruló; hogy egyedül a passivitás az igazi ut, s a kik azt követik azok a valódi jó románok, ezek vannak arra hivatva, hogy a nemzet jogai visszaállitását eszközöljék ezért áll a nemzet (?) a passivitás mellett, s a kik ezt követik: a nemzet nevében beszélhetnek és cselekedhetnek.

Igy áll a dolog a „T. Romanu“ és „Gazetta Tr.“ között.

A midőn mi e tényeket constatáltuk, midőn lapunk 237-ik számában kifejtettük nézeteinket s megmondottuk, hogy a román nemzet számára a passivitás politikája nem jó, nem vezet czélra, midőn a román nemzetnek tevékenységet ajánlottunk s figyelmeztettük a „Gazett“-át hogy hagyjon fel türelmetlenségével, kezdjen higgadtan gondolkodni a tények állásáról: nem jogositottuk fel arra, hogy lapja 89-ik számában lapunkat azzal vádolja, miszerint a román nemzet érdekei ellen működik, nem jogositottuk fel arra, hogy nekünk is ép oly gyanusitásokkal feleljen, mint felel minden időben az ellenpárt érveléseire.

Jogtalanul mondja, hogy midőn a „Gazet-át“ megtámadjuk, a román nemzet érdekei ellen intézünk támadást; jogtalanul állitja, hogy ő a román nemzet nevében és képében beszél, jogtalanul állitja, hogy a nemzet ügye ugyanazonos az ő ügyeivel és viszont; mert ámbár az erdélyi románságnak legrégibb politikai lapja ő, ebből még nem következik, hogy ő és a román nemzet egy és ugyanaz.

Nem szükséges bebizonyitani, mert lapunkból tisztán kitünik, miszerint mi a román nemzetet minden időben társnemzetnek tekintettük és ép ugy nem kivántunk ártalmára lenni, mint nem kivántunk magunk számára hasonlót. De másrészről ott, a hol tehettük, a hol jogos követelései védelme forgott kérdésben, mindig szót emeltünk, azt maga a „Gazet'a“ is számtalanszor beismeri.

Azért határozottan visszautasitjuk a „Gazet'a“ indokolatlan gyanusitásait, mintha a román nemzet müvelődésének utjában állanánk, ilyent csak a megtestesült rosz lelkiség beszélhet.

Most is azt állitjuk, hogy a román nemzetnek felette nagy hátrányára van a passivitás; tétlenül ülni a haladás korszakában, midőn minden porszem előre igyekszik; várni egy kormány bukását s az absolutismus helyreállitásában keresni menedéket akkor, midőn a cselekvényeiben kárhoztatandó tényleges kormány ellen nyilt homlokkal lehetne küzdeni, ez nem helyeselhető.

S midőn mi ezen véleményünket elmondottuk s az activisták politikáját helyeseltük, a román nemzet érdekei ellen egy szóval sem cselekedtünk, s midőn még is a „Gazet'a Transilvaniei“ lapunknak oly gyanusitásokkal felel, mint idei 89-ik számában teszi, csak arról győződünk meg, hogy e lappal komoly discussiót folytatni nem lehet. A régi ismert dorongokra nincsen feleletünk.

A „Gazetta“ többet használna a román nemzeti ügynek, ha helyes logicával dolgoznék; ha leszoknék a politikai türelmetlenségről, az ellenpárttal szemben. Gondolkozzék az idők intő jeleiről, vesse el a passivitás politikáját, kezdje meg az általa annyira kárhoztatott tényleges kormány ellen a nyilt harczot s a segitség bizonyára nem rajtunk mulik majd.

Táviratok a külföldről.

Bécs, decz. 4. A Párisban magán hirek szeszerint kitört zavargásokról még eddig semmi hiteles tudósitás nem érkezett.

Prága, decz. 4. A szászországi követnek, fia hitelezői ellen folytatott pörében ma kezdődnek a tárgyalások. Oszwald és Fabrice báró tanuk meg nem jelentek. Az államügyész zárt ajtók mögötti tárgyalást javasol, mivel magasállásu egyének kompromittáltathatnának, ezzel ellentétben a vádlott fiu nyilvános tárgyalást kér, hogy a valódi tényállás átalánosan megismertessék. Vádlott védője erélyesen utal a törvényre, mely magas és alacsony állásokat nem ismer; a tvszék azonban a titkos tanácskozást fogadta el, mire vádlott a laptudósitókat bizalmi férfiakul választja.

Lajbach, decz. 4. Tegnap este óta itt szakadatlanul földrengés érezhető; sok épület már is sérülést szenvedett.

Róma, decz. 4. A franczia követség e hó közepéig véglegesen ide költözik át. — Nigra Versaillesban rideg fogadtatásra talált.

Páris, decz. 4. Thiers izenete csütörtökön kerül a nemzetgyülés elé. — A helybeli municipalis tanácsba történt pótválasztásnál a radikalis Cadet választatott meg.

London, decz. 4. Az internationalisták nagybrittaniai szövetségtanácsa pénteken tartott összejövetelében elhatározta, hogy Dilkét minden irányban támogatja, és az Internatinaleval egybehangzóan kimondotta, hogy Dilke leend a nagybrittániai köztársaság első elnöke.

Román lapok szemléje.

(M. G.) Az „Albina“ legujabb száma megemlékezik Andrássy külügyminister köriratáról. A kormánylapok — irja az „Albina“ — természetesen ezen köriratról csakis dicsérőleg emlékeznek meg, mindazáltal a dicsérettel meg nem elégszenek, hanem iparkodnak egyuttal árnyékot vetni reá, hogy annál több fény jusson az uj uralkodónak, Lónyay ministerelnöknek. Azt irják jelesen, miszerint e körirat egészen különbözik az eddigi szokásos, homályos kifejezésü köriratoktól. Andrássy gróf és külügyminister körirata tiszta, erélyes, a jóakarat és őszinteség által dictálva. A „Albina“ nincs megelégedve ezen körirattal, épen azon oknál fogva, mert homályos és nincs az őszinteség által dictálva.

E lap egy következő czikkben megtámadja a kormányt az Aradmegye román iskolaügyek rendezése tárgyában kiadott balga intézkedésekért. A kormánynak — irja az „Alb.“ — mindenekelőtt lelkiismeretesnek és igazságosnak kellene lennie; nem volna neki szabad különbséget tenni az egymással lakó nemzetek között, egyforma érdekkel kellene munkálkodnia mindenikért; mert mindnyájunké ezen ország, s mindnyájan egyformán áldoztuk fel vagyonunkat és vérünket annak fennmaradásáért. A kormány, mely nem igy tesz, annak nincs lelkiismerete, nincs kebelében igazságérzet, s miután ilyformán a népek roszakarójának tünik fel, a haza árulójának tekintendő. Az „Albina“ azután elmondja, hogy a kormány miként járt el az iskolaügyek elintézésében, s mértéke mily hamis egygyel s mással szemben.

Az „Albina“ a keleti kérdés megoldását végrevalahára szeretné látni. Mindazonáltal azt egyhamar nem remélte megtörténhetőnek, mert a magyar a német zsoldjában áll, s a románok ezek által rabigába vannak szoritva; a szabadnak csufolt Romániában egy német kényur uralkodik, a Bismarck szava határoz itt, s a dolgok ily állásában a keleti kérdés megoldása közeli kilátásba nem tehető.

A magyar nemzet sorsával, Andrássy terve szerint, meg van elégedve, s miután nincs hatalma a Széchenyi és Kossuth által annyira óhajtott magyar nagy birodalmat megalkotni, hogy a panslavismustól valahogy védelmezve legyen, kénytelen volt jobbját a németnek nyujtani és segitem ezt germánizáló terveiben. A magyarok nem oly értelmesek, mint a németek, de ennél raffinirozottabbak, megmondják tisztán, hogy ők élet-halálharczot szándékoznak vivni a szláv elemmel, s nem fognak különbséget tenni a Lajthán inneni vagy tuli szláv elemek között. A lengyelek szivesen nyujtanak kezet a magyarnak, mert ezek is nagyobb aristocraták, mint nationalisták, a szlávokat pedig, jelesen az oroszokat, lelkükből gyülölik.

A dolgok igy állván, a keleti kérdés nyomoruságos állása tisztán kitünik, Románia pedig a szerencsétlen I. Károly alatt a legszomorubb napokat éli. Kétség támad tehát, hogy vajjon Oroszország és a szláv elem eléggé el van-e készülve, s vajjon az idő elég kedvező arra nézve, hogy a nagy harczot megkezdje?

A „Federatiunea“ hiszi, hogy mielőbb háboru lesz. Románia főbb pontjairól és Bukurestből érkező tudósitások szerint, egy orosz-austriai háboru közeli kilátásba tétetik; a kereskedők is ugy igazitják el ügyeiket, hogy az eshetőség által zavarba ne hozassanak. — Oroszország felfegyverzéséről s harczi készülődéseiről bizonyosak lehetünk, az orosz lapok ezt nem is titkolják, s utánuk indulva, a háboru kitörését mielőbb várhatjuk. Andrássy politikája is e kiütendő háboru felé van irányozva; emliteni sem kell azonban, hogy ő csakis Bismarck háta megett működik, s ép azért a háborut előmozditják mindenképen azért, hogy bevégezve legyen az előtt, mielőtt Francziaország magát szervezhetné, avagy uj erőt nyerne.

A terv elég ügyesen van elkészitve, az eredményekről mindazáltal nem szólhatunk; sokan fognak e háboruban befolyni, a románokat mentse meg az isten, s védelmezze meg szeretett hazájukat, hogy e háboru esélyeit minden veszély nélkül átéljék!

E lap megemliti azt is, hogy a birói kinevezések tárgyában választott román küldöttség Bittónál látogatását megtette; a minister ur biztositá őket, hogy a birák kinevezésénél tekintetbe fogják venni a román nemzet érdekeit, s megnyugtatá a küldöttséget azzal, miszerint ő informálva van a kinevezendő román birók iránt, ugy a román képviselők, mint a Pesten levő magasb állásu román hivatalnokok által. — A „Fed.“ megvárja Bittótól, hogy adott szavát a román nemzettel szemben beváltsa.

A „Telegrafulu Romanu“ folytatja polemiáját a „Gazettá“-val, kimutatja a jelenlegi román passivisták helytelen eljárását a multban és igazolja az activitást.

E számban felel egyuttal a „Federatiuneá“-nak is az ellene szórt gyanusitások iránt, azokat erélyesen viszautasitván. Emleget e czikkében a „F. K.“ 40,000 frtot is mely egy román főur nevére érkezett $186^{3}/_{4}$-ki gyülés alkalmával, s valami 10,000 frtot, mely a szerdahelyi gyülés napján érkezett meg, a miről abban az időben minden ember beszélt. Hogy ezen összegeket ki küldötte s mi czélra voltak szánva, nevezett lap nem emliti meg, azonban ezen összegek hivatásáról tisztában lehetünk.

A „Pátria“ Andrássy külügyminiszter köriratával teljesen meg van elégedve, szerinte semmi kivánni valót nem hagy fen; az abban körvonalozott politikát helyesli, egy szóval Andrássy ugy irt, a mint a „Pátria várta; vagy is a „Pátria“ ugy ir, mint Andrássy gróf elére is várta. Mind a két eset áll.

Községi ügy.

Csegez, nov. 7 1871

Tisztelt szerkesztő úr! A „Székelykő“ alatt irom e sorokat. E kő tövében fekvő „Csegez község“ vala 3 hóig állomásom helye, hol a helyszinelő k. tknyvi bizottmány munkálatát éppen bévégzi.

Tiszta székely nemes helység ez, megyar érzelmü birtokossággal, politikailag az „ellenzékhez“ tartozik, nehány — alig 6 — tag kivételével, s e nehány is a helyben lakó dullóbiztos Cs. L. közel rokonai s hivatalos alárendeltjeiből áll. A minő bizalmas szivélyességgel fogadta a bizottmányt s tartotta végig becsülésében a helyi közönség: épp oly ellenkezőleg járt el vele szemben — alattomosan és nyiltan az előljáróság. Ennek oka az, hogy a dulóbiztos helyben lakik — ettől füg rokona a falusi biró, s miután

Uj „Erdélyi Muzeum.“

A román népköltészetből.

I. Szegény Jankó.

Hegy alján a juhász legény,
Elaludott mélyen szegény,
S a juhnyáj a sötét éjjel
Barangolt is szerte-széjjel...
Pásztor nélkül csavarogva,
Bement volt már a tilosba.
— Befogták a juhász legényt, —
Bekisérték lánczon szegényt, —
A juhnyáját behajtották
Semmi áron ki nem adták.
— Jött az apa, jött az anya,
Tüszőjükben hozva bankót,
Könyörögtek, térdre hullva,
... Adnák ki már szegény Jankót. —
A bankóért a jó birák,
Szegény Jankót ki nem adják.
— És jövének a fivérek,
Tüszőjükben aranyt hozva,
Szavuk olyan mint az ének,
Minden szép szó össze hordva,
... De aranyért a jó birák,
Szegény Jankót ki nem adják!
— Felöltözött a mátkája,
Vett szép szoknyát derekára,
Piros csizmát a lábára,
Szép nyaka a gyöngytöl fénylett,
Már messziről hajtott térdet,
És kezeit összecsukta,
Szép szeméből a könyhulla:
— Törvénylátó, drága urak!
Váltságdijba miket hozzak?...
Eresszétek már ki Jankót,
Ha büne volt meg is lakolt
Drága gyöngyét földre dobta,
Szép szoknyája már kioldva...
Erre aztán a jó birák,
Szegény Jankót ki is adták!

*

— Végy el Jankó feleségül,
A börtönből megmentélek,
Értted halok, érted élek...
— Nem veszlek el feleségül,
Mert megcsaltál már mint mátka,
Félek rám száll az ég átka!

II. Miora.

A hegy oldalánál,
A menny kapujánál.
Ime összejöve,
Lefelé a völgybe
Kövér juhnyáj, három
Velök három pásztor
Az első Moldován,
Második Ungurán,
A harmadik Vrancsán.
A második pásztor,
S a harmadik pásztor,
Beszélgetnek nagyba,
Tanácskoznak rajta,
Ha a nap leszálla,
Küldjék más világra
A moldvai pásztort,
Mert rászedte párszor,
És szebb is a nyája,
Kövér a báránya,
Ügyes ebe, lova,
Jól ki tanitotta!...
De a szép Miora,
Ékes gyapja fodra,
Három napon innen,
Ugy jajgat szünetlen,
Nem eszik füvet sem.
— Kis szőke Miorám,
Drága kis Miorám!
Három napon innen,
Csak jajgatsz szünetlen,
Nem szeretsz már füvet...
Tested beteg volna?
Te drága Miora!
A juhnyájt hajtsd össze.
Ide a fris zöldbe, —
Mert miénk a jó fü,
Tietek az árnyék, —
Drága gazdám, drága,
Hivd el jó kutyádat,
Legjobbik kutyádat!
Az éj el fog jönni.
Megakarnak ölni,
Az erdélyi pásztor,
És a másik pásztor...
— Drága, kis báránykám!
Jövendölöm talán,
Hogyha meg van irva,
Hogy tegyenek sirba,
Mondd meg nekik tisztán,
Temessenek ők el,
Itt valahol közel,
A tanyán, köztetek,
Hogy veled lehessek, —
Ott a hol a halom,
Ebemet meg hallom.
Mond meg neki azt is,
Tegyenek fejfámra,
Furulját tölgyfából,
Öröm jö hangjából;
Kis furulját csontból,
Bánat szól a hangból;
Bodzafa tilinkót,
Ez nagy tüzzel sikolt, —
Ha a szellő támad,
Közöttük elárad,
Összejö a nyájam
És véres könnyekkel,
Megsirat majd engem; —
De hogy én meghaltam,
Ne szóljon az ajkad,
Mondd meg nekik aztán
Hogy én összekeltem,
Hogy én megesküdtem,
Egy szép királynéval,
Világ-menyasszonynyal,
Népes esküvőmnél
Csillag hullt az égről.
A fényes nap s a hold,
Zöld koronát tartott;
Fenyők a vőfélyek;
Nyirfák a vendégek,
Papok a havasok;
Éneklők, szárnyasak,
Repdeső madárkák,
S csillagok a fáklyák...
De te ha meglátod,
Utközben találod:
Az édes anyámat,
Szivében mély bánat —,
Es szemében könynyel,
Járva szerte-széjjel,
Mindenkit megkérdve,
És ekép beszélve:
— Vajjon ki ismerte,
Vajjon ki járt véle,
A karcsu pásztorral?
Olyan az ő képe,
Mint a jótej fénye,
És ajkán a bajsza,
A buza kalásza;
És haján a fodra,
A hollónak tolla;
Égető két szeme,
A mezőnek szedre;
Te kedves Miora,
Könyörülj meg rajta;
Mondd meg neki tisztán,
Hogy én megesküdtem,
Hogy én összekeltem,
Egy gyönyörü völgyben,
Szép király-leánynyal.
S ha te megtalálod,
Ne mond meg anyámnak,
Hogy az esküvőmnél,
Csillag hullt az égről,
S fenyők a vőfélyek,
Nyirfák a vendégek,
Papok a havasok,
Éneklők, szárnyasok,
S hogy a kis madárkák
A fáklyákat tarták!...

Moldován Gergely.

Babeş-Bolyai University Cluj

a biró „papucs-kormány“ alatt áll házában — igy a bíróné befolyásától függ a községi kormányzat is, méltó bosszuságára az egész birtokos közönségnek.

Ily állásban meg kellett izlelni, a nő-uralom s rokonos dulóbiztosi befolyás kellemetlenségeit a helyszinelő bizottságnak is. Legelső az elszállásolás kényelmetlensége, igen-igen hiányos volta. Nem a birtokos közönség ennek oka — mert az képes volt tisztességes szállást és irodát állitani, — de ez ügy elintézését az elöljárótól várta. Az elöljáró nejének egy földbe roskadt — sötét, penészes és puszta lakháza lévén — ezt jelölte ki, gyakornokok helyiségeül és irodául, remélve két gyakornok után 10 s irodáért 5 frt összesen: havi 15 o. é. frt jövedelmet zsebre rakni, — holott az egész épület alig éri meg ezen havi bér tizszeresét. Ezen sötét egészségtelen verembe pakolta be tehát Biró Domokos falusbiró sóshalak-ként — a bizottmányt — itt nyitott fel irodát. Nehány világos juliusi s augusztusi nap — mig a külmunkálatok végeztettek, megengedte e sötét vermet is szállásul — de mihelyt a belmunkálatok tisztázására jött a sor: azonnal föltünt annak használhatlansága. A bizottmányvezető rögtön fölhivta az elöljárót illő s czélszerü helyiség kiállitására, — de ez állitván, hogy az egész községben szállást nem kap — a bizottmányvezetőre ruházta át a helyiségek kiszemelését. A bizottmányvezető azonnal megtalálta az alkalmas helyiségeket — s személyzetét — mind irodáját áthelyezte. Egy hó lejártával lakbérért folyamodott a tulajdonos, és a biró igy felelt: „a kibérelte, az fizesse is.“ — Ő nem tud semmiről, elég jó volt az elébbi szállás — miért hagyták el? Ő nem fizet“ sat. A dolog ily állásban — a bizottmány „szüre“ a kitevés küszöbére kerül vala — mikor fölszólitván a falusbirót — való-é — miket beszélt? igy válaszola a bizottmány előtt tanuk jelenlétében: „Neki a dulóbiztos rendelte — hogy ne fizessen.“ Ily körülmények között nem volt mit tenni — mint a munkát beálitva nms Aranyosszék főtisztjéhez jelentést tenni. Várva a kellő és gyors intézkedést, hogy ne vesztegeljen a munka hátrányára, az állampénztár röviditésére, a k. bizottmány. És minőleg intézkedett az állam érdekét szivén hordó főtiszt Béldi Gergely ur? Hogy gyorsabb legyen az eljárás, nehány nap mulva ki küldi a duló urhoz a béjelentést felelet-adásra. A duló megfelel 3 hét mulva — feleletében valótlannak állitva az okmányokkal támogatott bejelentést, rágalmakat halmozva a k. bizottmányra, főleg annak vezetőjére — mely közül hármat emlitett csak meg. 1.) A k. bizottmány olyan, mely a telekkönyv megalacsonitására szolgál. 2.) A bizottmány üzérségre használja küldetését, — 3.) A bizottmány többegyes családok békéjét zavarta föl sat.

Az érdemes főtiszt ur meg levén elégedve e felelettel, — legkisebb intézkedést sem látott czélszerünek a k. bizottmány és az állam érdekében; hanem a dulóbiztos által tett feleletet „Szentirásnak“ tartva, s az abban felhozottakat, mint iszonyatos bünöket lelki szemeivel látva, — átkezelte a kerületi főbiztossághoz: a bizottmányra fegyelmi büntetést eszközlendő.

A főbiztos közlötte bizottmányával az ellene emelt vádakat — fölhiván azt önigazolása. E közben azonban a bizottmány lelkiismeretesen működött a munkálat végéhez közeledett — a községi biró — hol rosszul, hol felemásul intézkedett, rendetlenül szolgáltatván ki a fütési, világitási s felszolgálási illetékeket — mignem a munka teljesen befejeztetett november 7-kén estve, az egész birtokos közönség megelégedésére.

Mielőtt a bizottmány utnak indult volna, a következő bizonyitványt nyerte a közönségtől: Bizonyitvány, mely szerint alólirtak bizonyitjuk, hogy ezen Csegez ns. községében bizottmányvezető t. Gálfalvy Ferencz ur vezetése alatt működött kir. telekkönyvi helyszinelő bizottmány szerény, tapintatos és kitünő szorgalmas működése által egész Aranyosszék községeihez mérten, páratlan arányu kevés költséggel vitte a munkálatot keresztül. Mi okon ezen ns községben senkinek sem panasza, sem bántalma fenn nem maradván, a ns közönség méltánylatát és köszönetét kiérdemelte. Csegez, 1871. nov. 8-án. Csongvai Lőrincz, ns Aranyosszék fj. dullóbiztosa; Biró Domokos, f.-biró; Borbély Dániel, Csongvai Samu, Szász János, választmányi tag és birtokos; Csongvai János, Lándori László, Simándi András, választmányi tagok és birtokosok; néviró Szász János; Szász Dénes, id. Csegezi Mihály, Csegezi Miklós, Csegezi Mózes. — Ime tisztelt olvasóközönség! Ott van tehát egy kir. bizottmány undok, sötét tollal, teljesen rosz akarattal egy politikai hivatalos közegtől megrágalmazva, ott áll teljes tisztasága, ártatlansága mellett egy nemes szék főtisztje által nem támogatva, ügyét komolyan meg nem vizsgáltatva. Itt áll a végén a hivatalos főrágalmazó által kiadott és aláirt bizonyitvány szerint tisztaságban, mint páratlan példánykép kitüntetve. Mit itél már a t. közönség egy ily megyefőnök felől, ki igy jár el a legkényesebb kérdésben? kinek véleményét hallgatja a felelős k. minister, kitől függ egy megye közönségének s egyeseinek jóléte, ügyleteinek helyes ellátása. Mit itél egy ily dullóbiztos felől, ki önmagát ekép compromittálja? lehet-e az tagja bármely hivatali testületnek? szolgálhat-e ilyennel jóravaló ember? Megtörtént ez esemény Csegezben, megeshetik máshol is; de legalább azon fényes elégtételét birja a kir. telekkönyvi helyszinelő bizottmány a t. közönség előtt a leirt sorokban, hogy a Csegezben működött bizottmány nemcsak hogy „nem szolgál a k. telekkönyv megalacsonyitására“, sőt épen annak egy képes, szorgalmas, tiszta jellemü kiegészitő része, mely jelenleg indul Szent-Lászlóra, működését tovább folytatni.

Hadd álljon tehát élő például az előfordult „hivatalos rágalom“, s az azt megsemmisitő „hivatalos elégtétel!“

Sebestyén Áron,
felvinczi birtokos.

Külföld.

Beustról a franczia lapok azon közleményt hozzák, hogy londoni utján nemcsak esetleg állapodott meg Párisban, de külön küldetéssel jött a franczia köztársaság elnökéhez.

Dupanloup orleansi püspök Gambetta st.-quentini beszédére, melyben a franczia főpapság hazafiatlanságát élesen megrótta, — a Gaz. de Franceban egy hosszu nyilatkozatot tesz közzé, melyben szemére veti Gambettának, hogy ugy beszél a politikáról és a vallásról, mintha azt remélné, hogy mindkettőnek ura fog lenni. Gambetta, szerinte, kétségtelenül vágyakodik a köztársaság elnökségére és hozzá akarja szoktatni a közönséget pretensióhoz. Majd csak „látszólagos“-nak nevezi a dictator mérsékeltségét s „csalékonyaknak“ mézes szavait, mig nyelve az internationalistát árulja el, argumentumai pedig inkább hypokrizist és az olasz szellemi korlátoltságot, mint a franczia becsületességet árulják el. A püspök ur továbbá ugy látja, hogy Gambettát multja legkevésbé sem jogositja fel arra, hegy auctoritással beszéljen a néphez. Mint diploma nélküli ügyvéd egyik politikai szónoklatának köszönheti, hogy a törvényhozó testületbe bejutott. Szemére veti továbbá, hogy barátja volt Blanqui, Raspail és Rochefortnak. — Majd az égető napikérdésekre térve át, ugy látja a püspök ur, hogy a nemzetgyülés mandatuma még nem járt le, mert a nemzetgyülés nemcsak azzal bizatott meg, hogy az országot a poroszoktól megtisztitsa, de egyszersmind hogy Gambetta demagogiáját nyakáról lerázza. Végtelen megvetéssel szól ezután a két „tötyögi“-ről, kik Gambetta oldala mellett dictatorkodtak. Garibaldi elleni gyülölete továbbá azon absurd állitásra ragadja Dupanloup-t, hogy ha Gambetta ezt nem nevezte volna ki, a keleti hadsereg talán diadalt aratott volna. Különösen boszantja pedig a püspök urat azon megkülönböztetés, melyet Gambetta az alsó és felső klerus közt tesz. A kevély prelatus, egy pillanatra elszunyadván benne a püspök, igy szól: „Ily demarkationalis vonal köztünk nem létezik, az isten szolgái egymás között mind egyformák. A mi testvériségünk az egyetlen igaz testvériség, a mi istenünk az igaz isten, az önöké pedig semmi.“ A mi nem egyéb mint ama régi illustratió ismétlése: „Az orthodoxia az én doxiam; és a heterodoxia a más doxiája.“

Nemzeti szinház.

Rég nem irtunk a szinházról, s nem marad egyéb hátra, mint hogy rövid szemléjét adjuk a hallottaknak és szemlélteknek.

Deczember 2-kán „Tamásbátya gunyhója“ Szentgyőrgyi József jutalomjátéka. Egy dráma, melyet a német „Rührstücknek“ szokott nevezni. Hat felvonás! félve közeledtünk Thália templomához, de már az első felvonás megnyugtató hatással volt reánk, mert a vörös plajbász resolute működött a rövidités érdekében s a hat felvonás fél tizenegykor lejárt. A darabnak voltaképpen csak egy jelenete van: Eliza fiának az eladása s ezt Jászay Mari asszony (Eliza), Kovács Gyula (György), Szentgyőrgyi (Bird), Mátray Béla (Haley), és Erdélyi (Harris) teljes — egyes mozzanatokban megrázó hatással hozák érvényre. Szentgyörgyi urnak ezen tul meggyül a baja velünk, mert ez alkalommal elárulta, hogy az a modoros nyujtogatás nem oly sajátsága, a melytől szabadulnia nem lehet; Bird szerepében folyékonyan beszélt.

Vasárnap „A czigány“ Szigligetitől s szokott sikerrel előadva a vasárnapi közönség megelégedésére.

Hétfőn „Fekete dominó“ dalmü ismételtetett; multkori megjegyzéseink az ismétlésre is találnak.

Kedden „Fausztocska“ Hopp operetteje és parodiája Gounod „Fauszt“-jának — Szilágyi Béla jutalmjátékául. — A „parodia“ nagy közönséget vonzott a szinházba, mely azután kissé csalatkozott, mert e parodia — akár zenei, akár cselekvényi oldalát vegyük, parodiának tul komoly, komolyságnak mégis parodia. A szinlap még leginkább az a mi parodizál. A darab menete hozzásimul „Fauszt“ menetéhez, szinpadunkon még diszletben, jelmezben is ugyanaz, s ez aztán a parodizálást ki is játsza. Hogy Siebel (Kassai) jó alak ez a személyesitő érdeme. Fausztocskát (Zajongi) nem viszi el az ördög Mafüles Náczi (Szilágyi) hanem megkapja Margittát (Szilágyiné) nőül veszi, s ez kissé hirtelen vége egy hosszas bekezdésnek. Hopp zenéje helyen közön szép, a kettősök és négyesek tul mennek az operette zene határán.

A szereplők közzül kiemelendők a jutalmazott mellett különösen Kassai, ki Siebel magándalában mesés hangnyujtás által tapsvihart idézett elő. Szilágyiné elég kaczérul adta Margittát, Zajongi jobb volt hangban, mint játékban. Az öszmüködés ellen nem lehet kifogást tenni, de a darab bizonyára a „Mekkai basa“ sorsára jut a miként le is járta magát a wiedeni szinpadon, hol először adatott. Nincs benne a parodiának az a causticuma, mely Offenbach operettjeiben tartósan hódit.

H. O.

HIRHARANG.

(o) **Kiss Bálint** ur tehát **elmolnárantalkodta** magát, felcsapván tófalvi báró Apor Károly hirnőkének, s a „Székely Hirlap“ hasábjain hlrdeti a telepitvényesek rabszolgaságát. Erről még azt sem lehet mondani, hogy izlés dolga. Kiss Bálint ur fájdalmai onnan erednek, hogy neki is vannak telepitvényesei s midőn Aporiadját zengi, zengi ezt pro domo. Evvel aztán akár be is zárhatnók megjegyzésünket. De van még egy két szavunk Kiss urhoz. Demagogiáról vádolja a „Magyar Polgárt“, de csak czikke **elutasitása** után! Vádolja a lapot, hogy a testvér nemzetiségek jogait védi, de elfelejti, hogy egykoron ő, Kiss Bálint ur vitte a román lapok szemléjét; hogy a lapunk általa követett democraticus irány körvonalzásánál jelen volt, azt helyeselte! Most áttér, convertál ostentatióval, mint a régi convertiták, a kik köteleztettek, hogy a bibliát kirugják az oltártól a templom küszöbéig s azon tulis. Menjen! fogja kezébe a corruptió olvasóját, vezekeljen abban a feudalisticus ultramontán légkörben, mely elkábitá egykoron oly világos fejét. Ön fiatal ember, még sokra viheti — az alakoskodásban.

(o) **Főlszòlitás.** Ns. Tordamegye túri választó kerületében, a melyhez a szent-lászlói járás minden községe, valamint a toroczkói járásnak Szind, M.-Peterd, K. Peterd, F.-Peterd és Berkes községei tartoznak, a XLII. törv. czikk értelmében, a megyei biz. tagok megválasztására f. é. dec. 11-ke tüzetett ki. Midőn ezt az ezen választókerület területéhez tartozó, de benne nem lakó választásra jogosultaknak tudomására juttatom; egyszersmind tisztelettel értesitem az illetőket, hogy ezen kerület választóinak számaránya szerint 10 biz. tagot választ, és hogy a választás helyéül Tur községe tüzetett ki. Tordán, decm. 2-ikán 1871. Weres Dénes, választási elnök.

(o) **A szászsebesi templom** kijavitására adakoztak: Majláth György országbiró ő ex. 130 frt. mint a felsőház tagjai között rendezett gyüjtés eredményét, Bonnaz Sándor csanádi püspök ő ex. 25 frt; a veszprémi püspöki szék 10 frt; Cs!kszék tisztviselői Mikó Antal főkirálybiró utján 7 frt. 85 kr; Andrássy József zetelaki esperes 4 frtot. Közli a szerkesztőséggel Imre Pius kath. lelkész.

*** **Főlhivás.** Az „udvarhelyszéki átalános néptanitó egylet“ alapszabályai a nmlgu vallás- és közoktatásügy-ministeriumtól leérkezvén, az egylet végleges megalakulása és szervezése céljából Székely-Udvarhelytt a székház nagy termében 1871 decem. 21-én d. e. 11 órakor alakuló nagy gyülés fog tartatni, melyre az ügynek minden barátja ezennel tisztelettel meghivatik. Az alapszabályok megtekinthetők Sándor Mózes tanfelügyelőnél. Sz.-Kereszturtt és dr. Jenei Viktor tanárnál Sz.-Udvarhelytt. Kiadta Sz.-Udvarhelytt, 1871. decemb. 1-jén az előmunkálatokkal megbizott ideiglenes választmány.

(o) **A „Reform“ kőszáli bakja.** Báró Bornemissza Tivadarra hivatkozva a „Reform“ természettudósai azt állitják, hogy Erdélyben nem fordul elé a kőszáli zerge, de előfordul Maramarosban a „rodnai“ havasokon. Ez aztán a szemenszedett „Reformbak“, mert Bornemissza Tivadar bizonyosan kőszáli kecskét (Steinbock) értett, mely már csak a Montblanc csoporton létezik, nem pedig zergét (Gemse), mely rendes lakója a Hátszeg és Fogaras vidéki s az erdélyi rodnai havasoknak is. De már az egyszer ugy van; a mióta Jónás uram lelki hidat állitott a „Reform“ban: ott reked minden a fatális hidon: akár Gemma, akár Gemse s tovább az egész a, b, c.

(o) **De azért belénk kötött** „Keleti“ Kukliné a miatt a Tussai Gábor levél miatt. Elmondottuk a „peccavi“t Kukliné ösztönzése nélkül is. A nagy menet közben megbotlottunk egyszer. De azért Kukliné botlással kezdte pályafutását, összezavarta a tárczát a vezérczikkel s daczára annak, hogy a tárczát Szász Károly irta: müforditással sem segithetett a bajon — bocsánatot kért éppen ugy mint mi. Ezek után volt szerencsénk!

(mg.) **Égés.** Kedden éjjel tüz ütött ki a Jónásné-féle Helfy Adolf által haszonbérbe birt szeszgyárban, mely egészen leégett a mellette levő Csiky-féle Szechényi-fürdővel együtt. Rendőrségünk legnagyobb dicséretére fel kell emlitenünk, hogy ezen esemény csek akkor jutott tudomására, midő a tüz kialvó félben volt; vizfecskendői akkor érkeztek meg, mikor már szinte nem volt mit oltani. De még a harangozók is elaludtak. Ezer szerencse, hogy az épületek fedelei vastag hóval voltak bevonva, mert különben, a tanusitott oltás mellett az egész sor ház elégett volna. Ezen események városunkat meggyőzik arról, hogy egy tüzoltó-egylet szervezése és felállitása életkérdés

*** **Második közlemény** a k.-monostori önkéntes tüzoltó egylet javára lefolyt nagylelkü adományozásokról. Tek. Ladányi Sándornál a 7-dik sz. gyüjtő iven adakoztak: t. Zsigmond Elek ur 20 frt, gr. Kornis Albert ő nsga 20 frt, gr. Csáky György ő nsga 20 frt, t. Dávid Antal ur 20 frt, t. Engel József ur 20 frt, összesen 100 forint. Ugyanannál az 5-ik számu gyüjtő iven adakoztak: T. Kagerbauer Antal 10 frt, dr. Gálffy Endre 10 frt, t. Karvázy József ur 10 frt, t. dr. Hincz György ur 10 frt, t. Helffy Adolf ur 10 frt, m. Lőnhardt Ferencz ur 10 frt, t. Vastagh György ur 10 frt t. Bokros Elek ur 10 frt, t. dr. Brandt József ur 15 frt m. Nagy Péter püspök ur 10 ft, t. Gyergyai Ferencz ur 5 frt, t. Schütz János ur 5 frt, t. Karvázy Gyula ur 5 frt, m. Macskási Pál ur 5 frt. t. Biasini Sándor ur 5 frt, t. Végh Sámuel ur 5 frt, t. Demjén László ur 5 frt, t. Finály Henrik ur 5 frt, t. dr. Groisz Gusztáv ur 5 frt, m. b. Marentzi ur 5 frt, t. Veres Ferencz ur 5 frt, t. Bányai Vitális ur 5 frt, t. Harsányi ur 5 frt, m. b. Bánffy Kálmán ur 5 frt, t. Berde Áron ur 5 frt, t. dr. Incze István ur 5 frt, t. id. Filker Elek ur 2 frt, t. Gyarmathy Miklós ur 2 frt. t. Horváth Kálmán ur 1 frt, t. Gajzágó Antal ur 2 frt, t. Sámi László ur 2 frt t. Brandt Samu ur 1 frt, t. Csákány László ur 1 frt, t. Gajzágó István ur 3 frt, t. Ferencz József ur 1 frt, t. ifj. Filker Elek ur 2 frt, t. Dorgó Albert ur 2 frt, t. Nederosztek ur 3 frt, t. Sárkány Ferencz ur 1 frt, t. Kovácsi Antal ur 1 frt, t. Kriza Gyula ur 2 frt, t. Kriza Kálmán ur 1 frt. t. Benczédy Gergely ur 1 frt, t. NagyLajosné asszonyság 1 frt, t. Gyulai László url frt, összesen 215 frt. A két közlemény összege tesz 830 forintot. Fogadják ugy a nemes adományozók, mint a fáradhatatlan gyüjtő legforróbb köszönetünk nyilvánitását, Kolozsvár decz 5-én 1871. Kodolányi Antal. Gamauf Vilmos.

— **Megjelent** „a földmivelési, ipar- és keresked. miniszteriumhoz tartozó hatóságok és közegek 1871. évi tiszti névtára.“ Két (statistikai és név s czimtári) részben. A miniszterium megbizásából szerkesztette Mihók Sándor. Kiadja Tettey Nándor és társa.

(o) **Molláh Izsák** Vámbéry tatárja utitársával együtt Hory Béla barátunk meghivása folytán B.-Hunyadra rándult. Utját a Székelyföldön át Brassóba folytatja, innen a Dunafejedelemségeken át Konstantinápolyba s tovább Alexandriába megyen. A suezi szoroson át Bombaynak tart s reményli, hogy jövő év május havában eléri hazáját.

(mg.) **A román kamarában** egy romáü hajózási társulat felállitása iránt törvényjavaslat nyujtatott be. A „Fed.“ erre vonatkozólag megjegyzi, hogy ezen társulat szervezése iránt korábban is tétethetett volna intézkedés, s Románia nem lett volna kitéve az idegenek kizsákmányolásának, mint oly ország, melyet senki sem mond magáénak.

(o) **Mi a republikánus erény**? Weltli a svájczi szövetség elnöke nem fogadta el a Gotthard-vasut igazgatóságát, pedig szegény ember s ez az állomás igen jövedelmező; érdeme is lett volna reája, mert Escher után ő tett legtöbbet a vasut létrejövetele körül. Weltli azt mondja, hogy még szinét is kerüli az önérdek gyanujának: marad szegény becsületes embernek. Jöjjön csak hozzánk Weltli ur! mutatunk neki emberpéldányokat, a kiknek semmi érdemök, de azért elfogadnak minden hivatalt. Az igaz, hogy azt mondják, hogy a munkát ingyen végzik s csak az idejöket fizettetik meg. Van emberünk, a ki Archeolog, iparkamara elnök, nyomdaigazgató (ideig óráig), aspirál tanárságra, a gázvilágitásnál lángfujdogáló biztosságra törekszik, s mint halljuk a külső szénutczában üresedésben levő bakterségre is kacsintgat; sőt, sőt, a Péter Pál pártja még képviselőjelöltnek is tartogatja. Az csak csekélység, hogy miatta feldulhatják a pogány sirokat, a kezébe került római régiségeket a szebeni egylet publikálja, a nyomda benne van a deficit fetékében s a szénutczában orditnak a részegek és sárba rekednek a józanok — ez mind csekélység: fine finali mégis meg lesz ugy, a mint meg volt. Ez aztán a mi republikánk.

A közönség köréből*)

Gyalu, 1871, deczember 2-án.

Tisztelt Szerkesztő ur!

A „Kelet“ közelebbi száma egy megrovó nyilatkozatot közöl a b.-hunyadi megyei bizottmányi tagok megválasztásánál elkövetett azon eljárás ellen, hogy a kortesek egyike az elöleges értekezletek s megállapodások ellenére, az irástudatlan választókat a a szavazási napon uj czédula nyomtatása kiosztása által rá akarta szedni.

Nem tudom menynyiben igaz ezen hir, de hogy a gyalui választásnál két gyalui uri ember a kiknek eddig még létezéséről sem tudott a világ, mily jellemtelen fogással élt a végett, hogy becses személyöket a megyei bizottmányba beválasztathassák, arról nálunk, a hol a politikai őszinteség helyét a machiavelismus még nem foglalta el, képzelettel sem birtunk.

A választás előtt a kerület értelmisége Lázár István birtokos felhivására előleges értekezletet tartván, azon a megválasztandó tagok neveit megállitották, s a szavazó jegyek kiigazittattván átadattak az emlitett két uri embernek, a kiknek ha egyéb hasznokat venni ugy sem lehet, legalább a czédulák kiosztásánál, mint kortesek szerepeljenek. Tettük ezt azon meggyőződéssel, hogy talán nálunk még a demoralisatió nem sülyedt azon mértékre, hogy legyenek emberek, kik pirulás nélkül nyilvános szószegők legyenek. — Azonban csalatkoztunk, mert: lassu viz pártot mos. A két névtelen ember, a ki mint alsobbrendü hivatalnok éppen nincsen arra hivatva hogy a népet rosz utra terelje, egyet gondolva, magát a nagy férfiak sorába kivánván emelni, a jezsuita fogással szembe hizelegve s biztatva a választás előtti éjjel berándul Kolozsvárra, s egy uj kedve szerinti czédulát nyomtatva, mielőtt az ilyen csalásról nem is gondoló értelmiség észrevette volna, a megállapitott szavazat lapok viszszatartásával, az általa nyomatottakkal, a jó hiszemü értelmiség szemeláttára kiosztja, s oly egyéneket választat meg, a kiveendők — kivételével — a kiknek nem hogy arról lenne képzeletök, hogy mi az a hivatás a mit be kell tölteniök, hanem a kik mint valóságos plebs, a democratia legalsóbb határát képezik.

Egyébiránt igaz marad az, hogy fejétől büdösödik a hal, hogy azok az emberek a kik mindig ártatlan pofával jelennek meg az emberek előtt, többnyire vagy farizeusok, vagy pedig mások czéljai elérésére lépcsőül szolgáló bugyuták.

Urmáncky.

*) Midőn e rovatunkat a közönségnek közérdekü rovatban felajánljuk, kijeleutjük egyszersmind, hogy minden e ügyében közölt czikkért csak a sajtóhatóság irányában vállal felelősséget a szerk.

T. és felelős szerkesztő K. PAPP MIKLOS.

Földhitel kölcsön.

Telekkönyvileg törvényesen rendezett földbirtokokra $5^3/_4$—6% kamat mellett törlesztésre 1000 frton felüli kölcsönök iránt bővebben értekezhetni

a hat. eng. ált. **„ipar és kereskedelmi ügynöki irodá“**-ban Kolozsvártt b.-monostor-utcza. 178. szám.
(Értekezhetni d. u. 2—5 óráig.)

Erő és egészség minden betegnek orvosság és költség nélkül a Revalisciére du Barry által Londonban.

Beküldetett. Egy betegség sem állhat ellen e kellemes Revalesciére du Barry-nak, mely gyógyszer költségek nélkül gyógyit minden gyomor-, ideg-, mell-, tüdő-máj-, mirigy-, nyákhártya-, lélegzési-, hólyag- és vesebajt, szorulást, aranyeret, álmatlanságot, gyengeséget, vizkórt, lázat szédelgést, vértolulást, fülzugást s a terhesség alatti rossu étet és ájulást is, fehérfolyást, bűkórt, elsóványodást, csűzot, köszvényt és sápkort. 72,000 gyógyeset, melyekben a betegségeket egy orvos sem gyógyithatta, mint ezt egy bizonyitvány pápa ő szentségétől, gr. Pluskow udvari marschall-tól, de Bréhan marquisnőtől igazolja. Táplálóbb levén mint a hus, a Revalesciére felnöttek, s gyermekeknél 50-szeresen megtakaritja a gyógyszerek árát.

Bizonyitvány dr. Vizslay Józseftől.

Szeleveny, Magyarország, 1867. maj. 27-én. Nőm, ki több évig étvágytalanság- és álmatlanság-, általános gyengeség s más fájdalmakban szenvedett, Du Barry Revalisciére-je által egészen helyreállott s én e kitünő tápszert minden szenvedőnek jó lélekkel ajánlhatom.

Legmélyebb köszönetem mellett maradok alázatos szol-
Vizslay József, orvos.

Pléhszelencékben ½ fontl ft 50 kr, 1 font 2. 50 frt-2 font 4. 50 k. 5 font 10 ft, 12 font 20 ft, 24 font 36 kr. — Revalesciére Chocoladée táblákban 12 csészére 1 ft 50 kr 24-re 2. 50 kr, 48-ra 4. 50; póralakban 12 csészére 1 frt 50 kr, 24-re 2, 50 kr, 48-ra 4.50, 120-ra 10 ft. 288-ra 20-ft, 576-ra 36 ft. — Kapható: Barry du Barry és T.-nál Bécsben, Wallfischgasse. 8, **Kolozsvártt Kronstaedter J.-nél Kül-Monostoruteza 134. és Főtér 2. sz. a. b.-monostoruteza a Redont során.** Pesten Töröknél, Pozsonyban Pisztory-nál, Grazban Oberanzi-nál, Lembergben Rottender-nél, s postautalvány által megrendelésutján mindenütt

*) E rovat alatt megjelenő czikkért a szerkesztőséges sem mi felelősséget sem vállal Szerk.